

О. О. Посикалюк,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри цивільного права та процесу
Хмельницького університету управління та права

УДК 347.121.2

ПРАВО НА ТРАНСКРИБОВАНИЙ ЗАПИС ІМЕНІ: АНАЛІЗ НОРМ ЗАКОНОДАВСТВА ТА ПРАВАЗАСТОСОВНОЇ ПРАКТИКИ

Досліджується право на транскрибований запис імені як складової частини змісту особистого немайнового права на ім'я. Проведено аналіз законодавчого закріплення права на транскрибований запис імені. Відмежовано поняття "транскрипція" від суміжних понять. З'ясовано правове значення правил українського правопису. Встановлено, що для визначення національної приналежності слід враховувати як об'єктивні, так і суб'єктивні чинники. Вказано недоліки чинного законодавства щодо реалізації права на транскрибований запис імені. Проведено аналіз практики захисту вказаного права судами України та міжнародними інституціями захисту. Розглянуто можливість захисту права на транскрибований запис імені в порядку адміністративного судочинства та встановлення факту неправильності запису імені в порядку окремого провадження. Розкрито підхід Європейського суду з прав людини щодо визначення меж захисту права на транскрибований запис імені.

Ключові слова: особисті немайнові права фізичних осіб, право на ім'я, права на транскрибований запис імені.

Право на ім'я є достатньо важливим особистим немайновим правом, значення якого є багатогранним, оскільки ім'я забезпечує не тільки індивідуалізацію фізичної особи, але й вказує на її приналежність до певної соціальної групи (сім'ї, роду, клану, народності, нації тощо). Попри те, що право на ім'я спрямовано на задоволення духовних, моральних, культурних, соціальних чи інших нематеріальних потреб (інтересу), його реалізація може приносити й певну майнову вигоду (використання імені як знак для товарів, робіт чи послуг, як фірмове найменування, як частина назви юридичної особи чи об'єкта правовласності тощо). Додавши до цього те, що фізична особа набуває прав та обов'язків і здійснює їх під своїм ім'ям, слід констатувати актуальність приватноправових досліджень правового режиму імені. Предметом цієї статті буде дослідження особливостей реалізації права на транскрибований запис імені фізичної особи відповідно до її національної традиції.

Право на ім'я вже знайшло своє відображення в наукових дослідженнях правників, серед яких слід назвати М. М. Агаркова, Л. О. Красавчикову, Л. В. Красицьку, М. М. Малеїну, Р. Ю. Молчанова, М. Л. Нохрину, З. В. Ромовську, В. Л. Суховерхова, Н. В. Устименко, С. І. Чорнооченко та інших. Однак право транскрибованого запису імені практично не ставало предметом самостійного дослідження.

Завдання, які поставлені в межах цієї праці: здійснити аналіз норм законодавства, що закріплюють право транскрибованого запису імені фізичної особи;

проаналізувати правозастосовну практику щодо реалізації права на транскрибований запис імені фізичної особи.

Згідно з теорією цивільного права можливість транскрибованого запису імені є елементом змісту особистого немайнового права фізичної особи на ім'я. Так, відповідно до ч. 2 ст. 294 ЦК України [1] фізична особа має право на транскрибований запис її прізвища та імені відповідно до своєї національної традиції.

Аналіз чинного законодавства

Слід відмітити, що в нашій правовій системі закріплення права на запис імені відповідно до національної традиції має досить давню історію. Зокрема, ще в 1989 році в ст. 39 Закону Української Радянської Соціалістичної Республіки “Про мови в Українській РСР” [2] було закріплено, що громадяни Української РСР користуються правом іменуватись згідно з національними традиціями. Їхні імена передаються з національної мови українською мовою у транскрипції. Однак навіть після набрання чинності ЦК України науковці слушно відмічають, що положення закону про право на транскрибований запис імені входить у протиріччя з нормативними актами, які регламентують діяльність органів реєстрації актів цивільного стану і передбачають ведення записів актів цивільного стану виключно українською мовою, тобто згідно з правилами українського правопису, який не визнає транслітерацію при написанні імен [3, с. 13]. Спробуємо визначити зміст права на транскрибований запис імені відповідно до діючого законодавства.

Суб'єктом права на транскрибований запис прізвища та імені є фізична особа — людина як учасник цивільних відносин (ч. 1 ст. 24 ЦК України). Право на транскрибований запис прізвища та імені є цивільним правом, а тому фізична особа здійснює своє право на транскрибований запис прізвища та імені вільно, на власний розсуд (ч. 1 ст. 12 ЦК України). Нездійснення фізичною особою свого цивільного права на транскрибований запис прізвища та імені не є підставою для його припинення, оскільки іншого не передбачено законом (ч. 2 ст. 12 ЦК України). Право на транскрибований запис прізвища та імені є особистим немайновим правом, а тому вказане право тісно пов'язано з фізичною особою. Фізична особа не може відмовитися від особистого немайнового права на транскрибований запис прізвища та імені, а також не може бути позбавлена цього права (ч. 3 ст. 269 ЦК України). Особистим немайновим правом на транскрибований запис прізвища та імені фізична особа володіє довічно (ч. 4 ст. 269 ЦК України). Фізична особа здійснює своє право на транскрибований запис прізвища та імені у межах, наданих їй актами цивільного законодавства, зокрема при здійсненні вказаного права фізична особа зобов'язана утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб, не допускати зловживання правом, додержуватися моральних засад суспільства (ст. 13 ЦК України).

Для з'ясування змісту права на транскрибований запис прізвища та імені необхідно вказати таке.

1. Під транскрипцією слід розуміти точне передавання на письмі звуків якоїсь мови або музичних звуків за допомогою умовних літер або графічних знаків, незалежно від графічних та орфографічних норм, що історично склалися в цій мові [4, с. 1262]. Таким чином, транскрибований запис прізвища та імені відповідно до своєї національної традиції — це точне передання на письмі вимови прізвища та імені відповідно до певної національної традиції літерами українського алфавіту незалежно від орфографічних норм. При цьому необхідно розмежовувати транскрибування, транслітерацію та калькування як три способи передачі власних назв у перекладі [5]. Транслітерація полягає у заміні літер однієї писемності літерами іншої писемності, незалежно від їхньої вимови [4, с. 1262]. Правила транслітерації встановлюються спеціальними стандартами. Міжнародним стандартом ISO 9:1995 Information and documentation — Transliteration of Cyrillic characters into Latin characters — Slavic and non-Slavic languages [6], встановленим Міжнародною організацією стандартизації (International Organization for Standardization — ISO),

встановлені правила передачі власних імен та географічних назв мов, які користуються кирилицею, латинським шрифтом. Переклад шляхом калькування полягає у дослівному перекладі власного імені по частинах з наступним складанням цих частин в одне ціле.

2. Правопис — система загальноприйнятих правил, що визначають способи передання мови на письмі [4, с. 917]. Отже, український правопис — система загальноприйнятих правил, що визначають способи передання української мови на письмі. За своєю суттю український правопис не є джерелом права, хоча ціла низка нормативно-правових актів встановлюють обов'язковість дотримання правил українського правопису. На нашу думку, встановлення обов'язковості дотримання правил українського правопису може відбуватися двома шляхами:

— *безпосередньо* — через норму права, яка вказує на обов'язковість дотримання правил українського правопису. Для прикладу, Закон України “Про засади державної мовної політики” [7] у ч. 1 ст. 28 містить загальне правило, відповідно до якого імена громадян України подаються державною мовою відповідно до українського правопису. Також обов'язковість норм і правил українського правопису встановлювалась у ст. 6 Закону України “Про географічні назви” [8], однак згаданим Законом України “Про засади державної мовної політики” ця норма була змінена. Обов'язковість правопису закріплюється також на рівні підзаконних нормативних актів, зокрема п.п. 8, 13 Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади [9], п. 2 Правил підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України [10] тощо;

— *опосередковано* — через норму права, яка вказує на обов'язковість виконання документів, як нормативної, так і індивідуальної дії, державною мовою (зокрема ст. 10–16 Закону України “Про засади державної мовної політики” [7]. Аналогічні норми містяться в п. 6 Положення про паспорт громадянина України для виїзду за кордон [11], у п. 7 Порядку оформлення і видачі паспорта громадянина України [12]).

Відповідно до п. 54 Державної програми розвитку української мови та інших національних мов в Українській РСР на період до 2000 року [13] завдання щодо питань правопису та роботи по проблемах загального мовознавства покладаються відповідно на Інститут української мови НАН України та Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України. Результатом їх праці стало видання українського правопису [14]. Відповідно до українського правопису фонетичні правила правопису слов'янських прізвищ відрізняються від фонетичних правил правопису неслов'янських прізвищ [14, с. 118–125; 131–135].

Більше того, норми української мови встановлюються у словниках української мови та українському правописі. Тому відповідно до ч. 4 ст. 6 Закону України “Про засади державної мовної політики” [7] Кабінетом Міністрів України визначено Порядок затвердження словників української мови і довідників з українського правопису як загальнообов'язкових довідкових посібників при використанні української мови, а також порядок офіційного видання цих довідників [15].

3. Право на транскрибований запис відповідно до ч. 2 ст. 294 ЦК України стосується прізвища (родового імені) та ім'я (власного імені — особистого імені). ЦК не передбачає право на транскрибований запис по батькові (патріархального імені). Однак така можливість впливає із ч. 3 ст. 28 Закону України “Про засади державної мовної політики” [7], яка передбачає, що кожен громадянин України має право використовувати своє прізвище та ім'я (по батькові) рідною мовою згідно із традиціями цієї мови, а також право на їх офіційне визнання. При використанні цього права запис прізвища та імені (по батькові) в паспорті громадянина України, паспорті громадянина України для виїзду за кордон та інших офіційних документах виконується у транскрипції з української, російської або іншої мови за вибором громадянина.

4. Транскрибований запис прізвища та імені згідно із ч. 2 ст. 294 ЦК України здійснюється відповідно до традиційної вимови національної приналежності цієї фізичної особи. Таке положення відповідає як міжнародним стандартам з прав національностей, так і чинному законодавству України. Зокрема ч. 1 ст. 11 Рамкова конвенція про захист національних меншин [16] гарантує визнання за кожною особою, яка належить до національної меншини, право використовувати своє прізвище (по батькові) та ім'я мовою меншини, а також право на їхнє офіційне визнання, відповідно до умов, передбачених у їхніх правових системах. Стаття 12 Закону України “Про національні меншини в Україні” [17] вказує, що кожний громадянин України має право на національні прізвище, ім'я та по батькові. Громадяни мають право у встановленому порядку відновлювати свої національні прізвище, ім'я та по батькові. Кожен громадянин України має право використовувати своє прізвище та ім'я (по батькові) рідною мовою згідно із традиціями цієї мови, а також право на їх офіційне визнання. При використанні цього права запис прізвища та імені (по батькові) в паспорті громадянина України, паспорті громадянина України для виїзду за кордон та інших офіційних документах виконується у транскрипції з української, російської або іншої мови за вибором громадянина (ч. 3 ст. 28 Закону України “Про засади державної мовної політики” [7]). Разом із тим із врахуванням того, що кожна особа, яка належить до національної меншини, має право вільно вирішувати, вважатися їй чи не вважатися такою (ч. 1 ст. 3 Рамкової конвенції про захист національних меншин), а також того, що громадяни України мають право вільно обирати та відновлювати національність (ч. 1 ст. 11 Закону України “Про національні меншини в Україні”), варто відмітити, що для з'ясування приналежності до національності, окрім об'єктивного чинника — походження від осіб певної національності, необхідна наявність суб'єктивного чинника — виявлення фізичною особою почуття національного самоусвідомлення. У цьому контексті слід відрізнити поняття “народ України”, під яким відповідно до Конституції України [18] розуміються громадяни України всіх національностей.

5. Якщо здійснення права на транскрибований запис імені пов'язано із реєстрацією актів цивільного стану чи видачею документів, що посвідчують особи, необхідним є дотримання передбаченої законодавством процедури. Наприклад, Порядком оформлення і видачі паспорта громадянина України [12] визначено, що у разі, коли особа у заяві відтворює своє ім'я українською мовою відповідно до її національної традиції, правильність відтворення імені особи, яка народилася за межами України, або особи, яка народилася в Україні і має свідоцтво про народження, заповнене російською мовою, не перевіряється. Якщо особа, яка народилася в Україні, має свідоцтво про народження, видане в Україні, в якому її ім'я відтворено відповідно до української національної традиції, і бажає отримати паспорт із відтворенням свого імені відповідно до своєї національної традиції, особі рекомендується звернутися до органу державної реєстрації актів цивільного стану із заявою про зміну імені. У такому випадку паспорт оформляється на підставі свідоцтва про зміну імені.

Хоча логіка такої норми зрозуміла — намагання забезпечити тотожність імені в усіх документах, що посвідчують особу, однак її зміст не може бути залишений без критики. По-перше, фактично має місце встановлення дискримінації за ознаками місця народження (за межами чи на території України) та мови заповнення свідоцтва про народження. По-друге, фактично прирівнюється дві різні правомочності: право на транскрибований запис імені та право на зміну імені, що є неприпустимим хоча б з тієї причини, що для зміни імені встановлюються обмеження (наприклад, підстави для відмови у зміні імені — ч. 6 ст. 195 ЦК України), які не поширюються на випадки транскрибованого його запису, не говорячи вже про різне спрямування таких правомочностей. По-третє, фізична особа практично позбавляється можливості самостійно реалізувати право на транскрибований запис імені, якщо таке право не було вже реалізовано при оформленні свідоцтва про народження.

Дослідження правозастосовної практики

Правозастосовна практика органів виконавчої влади щодо визначеного вище законодавства не є одноманітною. Вважаємо, що на правозастосовну практику органів юстиції вплинув лист Міністерства юстиції України від 24.04.1998 р. № 18-1/121 [20], в якому зазначено таке: “До Міністерства юстиції України надходять звернення громадян щодо мовних нормативів (правил) відтворення національних імен у транскрипції, а також стосовно правового статусу словників, у яких викладені правила правопису прізвищ, імен та по батькові, котрі використовують у своїй роботі працівники органів реєстрації актів громадянського стану. Мін’юстом із зазначеного питання були надіслані запити Інституту мовознавства ім. О. О. Потебні та Інституту української НАН України, які надали певні роз’яснення.

Права громадян України на національне ім’я, його відтворення закріплені у ст. 39 Закону України “Про мови” і ст. 12 Закону України “Про національні меншини в Україні”.

За усталеною традицією особові імена, що вживаються українськими, російськими та білоруськими народами, не транслітеруються, а перекладаються, за рідкісними винятками передачі імен деяких відомих діячів культури (Микола Бажан, Павло Тичина).

Практика взаємоперекладності імен східнослов’янських народів становить певну традицію і її відбито в нині діючому українському правописі. Це передбачено і в останньому нормативному академічному словнику-довіднику “Власні імена людей” — Л. Г. Скрипник та Н. П. Дзятківська (Київ, Наукова думка, 1996 р.) [21], який рекомендуємо застосовувати при реєстрації актів громадянського стану.

Наразі вищезазначеними інститутами запропоновано дотримуватися при написанні українською мовою імен та по батькові норм нині діючого українського правопису”.

Натомість судова правозастосовна практика з набранням законної сили чинним ЦК України, як правило, захищає право фізичної особи на транскрибований запис прізвища та імені. Для прикладу, Дніпропетровський окружний адміністративний суд, розглянувши у відкритому судовому засіданні справу за адміністративним позовом ОСОБА_1 до Ленінського відділу реєстрації актів цивільного стану Дніпропетровського міського управління юстиції про визнання дій органу публічної влади протиправними, позов задовольнив повністю, мотивуючи це таким: відповідно до ч. 2 ст. 294 ЦК України фізична особа має право на транскрибований запис її прізвища та імені відповідно до своєї національної традиції. Транскрибованим слід розуміти такий запис прізвища та імені фізичної особи, який здійснюється шляхом точного відтворення на письмі звуків певної мови за допомогою літер української мови незалежно від орфографічних норм.

Оскільки колишній чоловік позивачки за національністю росіянин — його прізвище російського походження. Таким чином, до такого прізвища не повинні застосовуватися орфографічні норми написання українських прізвищ, а повинні перекладатися із застосуванням транскрибованого запису.

Відповідно до ч. 3 ст. 294 Цивільного кодексу України у разі перекручування імені фізичної особи воно має бути виправлено. Якщо перекручення імені було здійснено у документі, такий документ підлягає заміні.

За умовами українського правопису прізвище позивача не повинно перекладатися іншим прізвищем та повинно бути як російською мовою “ОСОБА_1”, так і українською мовою “ОСОБА_1”. Як вбачається з матеріалів справи прізвище “ОСОБА_1” — це зовсім інше прізвище. Тобто відповідачем в актовому записі та свідоцтві про розірвання шлюбу зазначено не прізвище позивача, а зовсім інше прізвище [22].

Окрім оскарження рішень, дій, бездіяльності відповідних органів у порядку адміністративного судочинства, можлива й інша судова форма захисту, а саме звернення до суду в порядку окремого провадження із заявою про встановлення

факту, що має юридичне значення, у якій просити суд встановити факт неправильності запису імені та внести зміни у відповідний запис [23]. При цьому слід розуміти, що реалізація права на транскрибований запис імені одним із родичів може призвести до розбіжностей у транскрибованих записах прізвищ інших родичів, що унеможливить повне документальне підтвердження родинних відносин, що, в свою чергу, зумовить необхідність звернення до суду із заявою про встановлення юридичного факту родинних відносин.

Не менш цікавою видається практика Європейського суду з прав людини (надалі — Європейський Суд). Положення ст. 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [24] (надалі — Конвенція) передбачають, що кожна людина має право на повагу до її особистого і сімейного життя. Прецедентна практика Європейського суду з прав людини свідчить, що сфера дії ст. 8 Конвенції розповсюджується також і на питання, пов'язані з реєстрацією та зміною імені та прізвища. Слід зазначити, що практика Європейського суду з прав людини розвивалась таким чином, що встановлення Державо-учасницею Конвенції певного внутрішнього порядку викладення імен та прізвищ не розцінювалось Європейським Судом як порушення прав осіб на повагу до приватного і сімейного життя. Більше того, Європейський Суд допускає досить широкі межі розсуду для національних органів Договірної сторони щодо встановлення внутрішнім законодавством обмежень щодо вільного вибору імені особою чи його зміни [25]. Таким чином, Європейський Суд визнає інтерес держави захищати державну мову та видавати офіційні документи, які відповідали б графічним та орфографічним правилам цієї мови. Так, у справі “Менцен проти Латвії” [26] Європейським Судом було відхилено скаргу заявниці як таку, що не відповідає вимогам прийнятності до розгляду щодо суті (заявниця скаржилась на втручання з боку державних органів у її право на приватне життя, у зв'язку з викладенням її прізвища в офіційних документах згідно з вимогами латвійської мови). Представляючи свою позицію у Європейському Суді, Уряд (відповідач) наголошував на тому, що національні органи, користуючись широкими межами розсуду щодо написання імен та прізвищ, не порушували права людини в сенсі ст. 8 Конвенції. Європейський Суд погодився з позицією Уряду та зазначив, що некомпетентний вирішувати питання про систему написання імен латвійською мовою. Європейський Суд наголосив, що державна мова є однією з основних конституційних цінностей, як і територія, прапор та конституційний лад держави. Таким чином, держава бере на себе зобов'язання гарантувати своїм громадянам застосування мови не тільки у приватному житті, а й у відносинах з державними органами. Це означає, що кожна держава має право самостійно встановлювати правила використання своєї офіційної мови у документах, що посвідчують особу.

Що стосується практики Європейського Суду щодо України у справах про застосування ст. 8 Конвенції у частині порушення права на власне ім'я, то ці питання були розглянуті судом у справі “Булгаков проти України” [27]. По цій справі Європейський Суд виніс рішення про відсутність порушення ст. 8 Конвенції, мотивуючи це так: Європейський Суд відмітив, що імена і прізвища українською, російською і білоруською — трьох мов, які належать до Східної Слов'янської групи мов, — не тільки не перекладаються на українську, але і завжди застосовуються як у їх історичній, так і етимологічній версії (як наприклад, Джин — Джон — Жовані — Іван і т.п.). Тому там існують серії пар імен, у яких український елемент, можливо, іноді відрізняється значно від російського елемента, наприклад, “Дмитрий” / “Дмитро”, “Павел” / “Павло”, “Николай” / “Микола”, “Афанасий” / “Опанас”, “Дарья” / “Одарка”, “Анна” / “Танна” і “Алексей” / “Олексій”. У контексті Східної Слов'янської групи ця система вживається без відмінності до всіх наданих імен, яким би не було їх точне походження. Тому ім'я “Афанасий” громадянина України російської національності стане “Опанас” на українській сторінці його внутрішнього паспорта; а етнічний українець на ім'я “Опанас” буде записаний під ім'ям “Афанасий” на російській сторінці паспорта. Хоча, як відзначається в рішенні, така система

унікальна в Європі, Європейський Суд не знайшов доказів по справі, щоб зробити висновок, що така система “українізації” може вважатися несумісною з вимогами ст. 8 Конвенції, за умови, що особа, яка належить до національної меншини, має право використовувати його або її оригінальне ім’я, а також відновити це ім’я, якщо воно було змінено. Разом з тим варто зауважити, що Європейський Суд не застосовував положення ч. 2 ст. 294 ЦК України, оскільки останній не був чинним на час існування правовідносин, які стали фактичною підставою для звернення до Європейського суду (1997–2000 роки).

Цей спір отримав своє продовження та був предметом розгляду Комітету ООН з прав людини, який у своєму акті [28] відмітив, що ім’я заявника було змінено з метою відповідності українській традиції присвоєння імен. Комітет далі відзначив, що правова основа для зміни імені і по батькові автора залишається незрозумілою і приходять до висновку, що таке втручання є незаконним. У зв’язку з цим, Комітет далі відзначив, що в цьому випадку держава–учасник пішла далі транскрибування імені і по батькові автора і фактично змінила їх на основі правил, що містяться в українській граматиці. Тому Комітет вважає, що одностороння зміна державою–учасником імені і по батькові автора в офіційних документах є необґрунтованою і рівносильна незаконному і свавільному втручанням в його особисте життя, порушуючи ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

Таким чином, право на транскрибований запис імені є складовою елементу змісту особистого немайнового права на ім’я, яке закріплено як на рівні національного законодавства, так і в міжнародних правових актах. При цьому межі такого права можуть визначатися державою з метою захисту її офіційної мови. Порушення права на транскрибований запис імені є підставою для застосування цивільно-правових способів захисту, однак їх визначений перелік та форми захисту потребують подальшого наукового дослідження.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435–IV [Текст] // ВВР. — 2003. — №№ 40–44. — Ст. 356.
2. Про мови в Українській РСР : Закон Української РСР від 28.10.1989 р. № 8312–XI [Текст] // ВВР. — 1989. — № 45. — Ст. 631.
3. Молчанов, Р. Ю. Здійснення та цивільно-правовий захист особистого немайнового права на ім’я [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 “Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право” / Р. Ю. Молчанов ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. — Х., 2009. — 22 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К.; Ірпінь : Перун, 2004. — 1440 с.
5. Бик, І. С. Передача власних імен та географічних назв при перекладі / І. С. Бик // Теорія і практика перекладу : тексти лекцій для студентів факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс] Львівський національний університет імені Івана Франка. — URL : http://www.franko.lviv.ua/faculty/intrel/tpp/lecture_13.htm.
6. ISO 9:1995 Information and documentation — Transliteration of Cyrillic characters into Latin characters — Slavic and non-Slavic languages [Electronic Resource] The German Slavistics Server. — URL : <http://kodeks.uni-bamberg.de/AKSL/Schrift/Transliteration.htm>.
7. Про засади державної мовної політики : Закон України від 03.07.2012 р. № 5029–VI [Текст] // ВВР. — 2013. — № 23. — Ст. 218.
8. Про географічні назви : Закон України від 31.05.2005 р. № 2604–IV [Текст] // ВВР. — 2005. — № 27. — ст. 360.
9. Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств, інших органів виконавчої влади, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.1992 р. № 731 [Текст] // Урядовий кур’єр. — 1993. — № 25–26.

10. Правила підготовки проєктів актів Кабінету Міністрів України, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 06.09.2005 р. № 870 [Текст] // ОВУ. — 2005. — № 36. — Ст. 2200.
11. Положення про паспорт громадянина України для виїзду за кордон, затв. постановою Верховної Ради України від 23.02.2007 р. № 719-V [Текст] // ВВР. — 2007. — № 17. — Ст. 242.
12. Порядок оформлення і видачі паспорта громадянина України, затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 15.06.2006 р. № 600 [Текст] // ОВУ. — 2006. — № 28. — Ст. 2041.
13. Державна програма розвитку української мови та інших національних мов в Українській РСР на період до 2000 року, схв. постановою Ради Міністрів УРСР від 12.02.1991 р. № 41 [Текст] // Зібрання постанов Уряду УРСР. — 1991. — № 4. — Ст. 25.
14. Український правопис [Текст] / Нац. акад. наук України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мови ; [ред. Є. І. Мазніченко, Н. М. Максименко, О. В. Осадча]. — К. : Наукова думка, 2012. — 286 с.
15. Порядок затвердження словників української мови і довідників з українського правопису як загальнообов'язкових довідкових посібників при використанні української мови та офіційного видання таких довідників, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 22.04.2013 р. № 298 [Текст] // ОВУ. — 2013. — № 33. — Ст. 1159.
16. Про ратифікацію Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин : Закон України від 09.12.1997 р. № 703/97-ВР [Текст] // ВВР. — 1998. — № 14. — Ст. 56.
17. Про національні меншини в Україні : Закон України від 25.06.1992 р. № 2494-XII [Текст] // ВВР. — 1992. — № 36. — Ст. 529.
18. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР [Текст] // ВВР. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
19. Порядок оформлення і видачі паспорта громадянина України, затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 13.04.2012 р. № 320 [Текст] // ОВУ. — 2012. — № 54. — Ст. 2178.
20. Лист Міністерства юстиції України від 24.04.1998 р. № 18-1/121 [Електронний ресурс] Першостолічна спілка адвокатів. — URL : http://7140654.com/rus_name_.php.
21. Власні імена людей [Текст] : словник-довідник / Л. Г. Скрипник, Н. П. Дзятківська ; за ред. В. М. Русанівської. — [2-ге вид., випр. і допов.] — К. : Наук. думка, 1996. — 333 с.
22. Постанова Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 01.09.2008 р. у справі № 2-а4941/08 [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/2515992>.
23. Рішення Приморського районного суду м. Одеси від 20.03.2013 р. у справі № 2-о/522/3532/13 [Електронний ресурс] Єдиний державний реєстр судових рішень. — URL : <http://reyestr.court.gov.ua/Review/30335438>.
24. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms) від 04.11.1950 р. [Текст] // ОВУ. — 2006. — № 32. — Ст. 2371.
25. Коваль, І. Право особи на власне ім'я в сенсі статті 8 Конвенції про захист прав і основних свобод людини / І. Коваль [Електронний ресурс] Міністерство юстиції України. — URL : http://www.minjust.gov.ua/?do=dr&did=6837&sid=zmi_5.
26. Mentzen v. Latvia (dec.), no. 71074/01, ECHR 2004-XII — (7.12.04) [Electronic Resource] HUDOC. — URL : <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=2&portal=hbkm&action=html&highlight=Mencena&sessionId=17967878&skin=hudoc-en>.
27. Bulgakov v. Ukraine, no. 59894/00 (Sect. 2) (Eng) — (11.9.07) [Electronic Resource] HUDOC. — URL : <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?item=1&portal=hbkm&action=html&highlight=Mencena&sessionId=17967878&skin=hudoc-en>.
28. Соображения Комитета по правам человека в соответствии с пунктом 4 статьи 5 Факультативного протокола к Международному пакту о гражданских и политических правах (106-я сессия) относительно Сообщения № 1803/2008, принятое Комитетом на его 106-й сессии (15 октября — 2 ноября 2012 г.) [Электронный ресурс] CCPR-Centre. —

URL : <http://www.ccprcentre.org/wp-content/uploads/2012/12/1803-2008-Bulgakov-Ukraine-ru.pdf>.

*Рекомендовано до друку кафедрою цивільного права та процесу
Хмельницького університету управління та права
(протокол № 2 від 15 жовтня 2013 року)*

Надійшла до редакції 16.10.2013

Посикалюк О. А. Право на транскрибовану запис імени: аналіз норм законодавства і правоприменительної практики

Исследуется право на транскрибовану запис імени як складовою частиною змісту особистого немайнового права на імя. Проаналізовано законодавче закріплення права на транскрибовану запис імени. Розграничено поняття "транскрипція" від смежних понять. Вияснено правове значення правил українського правописання. Установлено, що для визначення національної належності слід врахувати як об'єктивні, так і суб'єктивні фактори. Вказано недоліки діючого законодавства стосовно реалізації права на транскрибовану запис імени. Проведено аналіз практики захисту вказаного права судами України і міжнародними органами захисту. Розглянуто можливість захисту права на транскрибовану запис імени в порядку адміністративного судопроцесу і встановлення факта невірності запису імени в порядку особливого процесу. Розкрито підхід Європейського суду з прав людини стосовно визначення меж захисту права на транскрибовану запис імени.

Ключові слова: *особисті немайнові права фізичних осіб, право на імя, право на транскрибовану запис імени.*

Posykaliuk, O. O. Right to a Transcribed Record of the Name: Analysis of Legislative Norms and Law Enforcement Practice

Article deals with research the right to the transcribed record of a name as to a component of the contents of the personal non-property right on name. Legal texts about the right to the transcribed record of a name are analysed. The notion of transcription is differentiated from adjacent concepts. Legal effect of the Ukrainian spelling rules is explored. It is established, that for detection of a national identity it is necessary to consider both objective, and subjective, factors. Defaults of the existing legislation, concerning realization of the right to the transcribed record of a name are specified. The protection of the mentioned right by courts of Ukraine and by the international bodies of protection is analysed. The possibility of protection of the right to the transcribed record of a name by way of administrative legal proceedings and an ascertainment of fact of incorrectness of record of a name by way of special proceeding is examined. The approach of the European court of human rights concerning determination the limits of protection of the right to the transcribed record of a name is disclosed.

Keywords: *Personal Non-Property Rights of Natural Person, right on name, right to a transcribed record of a name.*

